

Doorvraagmethode®

Spiekbriefje Stappenplan tekstproductie

Tekstproductiestappen	Lessen	Dossier
Opzetten		Tekststructuur
Beschrijvende structuur maken	Doorvraagmethode®	Vragenstructuur
Argumentatiestructuur maken	PAC-methode® MAC-methode®	PAC-argumentatiestructuur MAC-argumentatiestructuur
Uitschrijven		Uitgeschreven tekst
Structuren vullen	Macramémethode® OPA-methode®	Romplekst
Redigeren		Geredigeerde tekst
op zinsbouw en woordkeus	Grammaticale criteria Stijlfouten Stijlcriteria Stijlfiguren	Deels geredigeerde tekst
op doel- en lezergerichtheid	Doel- en lezergericht	
op spelling	Spelling	
op leestekens	Leestekens	
op overige problemen	Tantalus	

Inhoud

1.	Doorvraagmethode®	2
	Een goede tekststructuur is een vragenstructuur	3
	De Doorvraagmethode® in schema	6

---

1. Doorvraagmethode ®

Een tekst heeft twee structuren: een tekststructuur en een alineastructuur.

Goede structuren geven uw lezer een duidelijk overzicht van de domeinstructuur -de inhoud van uw tekst. Zulke structuren moeten gemaakt worden op basis van eenvoudige, direct begrijpelijke structuurprincipes.

Een goede structuur roept u bij uw lezers vragen op, die u in uw tekst beantwoordt. Door de antwoorden bereikt u uw doel.

U leert een beschrijvende tekst opzetten -al dan niet op basis een standaardstructuur- en in detail structureren, met de Doorvraagmethode. Deze methode levert u een gedetailleerde inhoudsopgave voor uw tekst, nog voor u een zin geschreven hebt.

U leert op de juiste plaats in uw tekst de vragen stellen die uw lezer daar zou moeten stellen om uw doel te bereiken. Alle hoofdstukken, paragrafen en alinea's zullen in een beschrijvende tekst antwoorden op zulke vragen zijn. De vragen die uw lezer zou moeten stellen, zijn afhankelijk van uw doelen en van KV&M van uw lezers.

De structuur van uw tekst bepaalt het succes van uw tekst.

Professionele schrijvers besteden ruim de helft van hun schrijftijd aan het structureren van hun teksten.

De Doorvraagmethode gebruikt de doelen en lezerstabel.

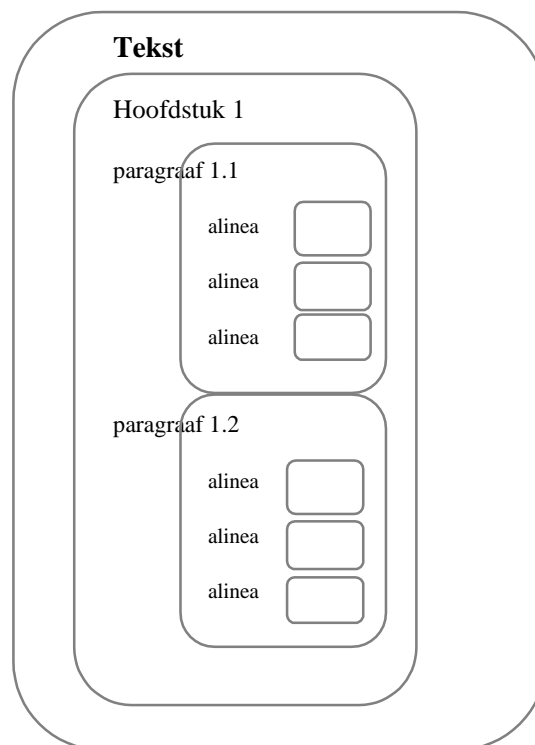

Deze module resulteert in een vragenstructuur voor uw dossier.

Een goede tekststructuur is een vragenstructuur

Tekststructuur

De tekststructuur is de “hoofdstukindeling” van uw tekst. Een tekst bestaat uit een aantal hoofdstukken, die ieder uit een aantal paragrafen bestaan, die op hun beurt uit alinea’s bestaan. Zo hebt u zomaar al een “structuur” met vier hiërarchische lagen:

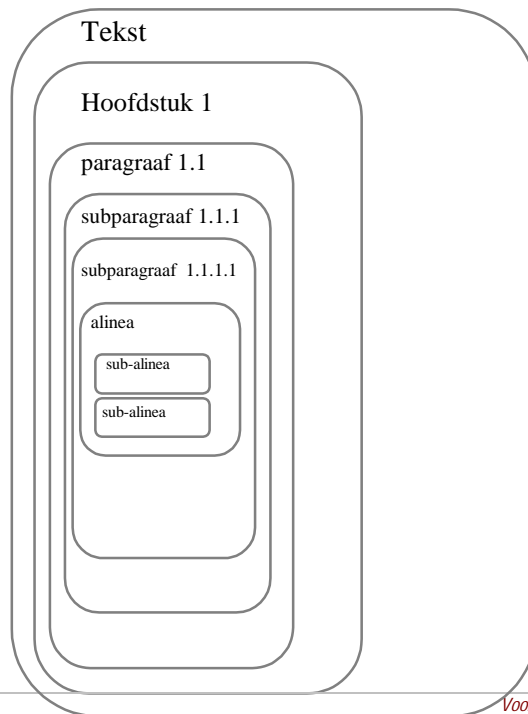

Voorbeeld 1-1 Tekststructuur in vier hiërarchische lagen

Dat lijkt niet zo veel, maar het zal voor brieven, memo’s en notities ruim voldoende zijn. Geheugen en opnamevermogen van uw lezer zijn niet oneindig. Geduld voor, en gebruikstijd van uw tekst zijn zelfs zeer eindig.

Diepe structuren

Vragen uw doelen een diepere structuur, voor grotere nota's en rapporten bijvoorbeeld, dan kunt u het aantal lagen uitbreiden. Eerst met subparagrafen, en dan door onderscheid tussen alinea's en sub-alinea's te maken. Alinea's worden gescheiden door een witregel, sub-alinea's eindigen met een niet uitgevulde laatste regel. U kunt moeiteloos vijf tot tien lagen diep gaan.

Voorbeeld 1-2 Tekststructuur met zeven lagen.

Illustraties

Dankzij de PC worden teksten in toenemende mate geïllustreerd met voorbeelden, terzijdes, afbeeldingen, tabellen en grafieken. De Doorvraagmethode neemt deze illustraties op in de tekststructuur. En dat is heel handig. Want zo krijgen ook alle illustraties een logische plek in de tekst, en zo worden lezers niet met doelloze illustraties lastig gevallen.

Een goede tekst geeft antwoord op de vragen van de lezer

U leert in deze cursus een tekst opzetten en structureren met de "Doorvraagmethode". U leert de vragen stellen die uw ideale lezer zou moeten stellen, om u uw doelen te laten bereiken.

Alle hoofdstukken, paragrafen, alinea's en illustraties moeten antwoorden op zulke vragen zijn. Dat houdt uw lezer bij de module, en zorgt dat hij uw tekst tevreden doorleest. Hij heeft gelezen wat hij lezen wilde. En wat hij lezen wilde, hebt u voor een deel bepaald door de juiste vragen op te roepen.

Uw lezer zit aandachtig te lezen. Hij leest "Eén groot voordeel van deze methode is de verwerkingsnelheid."

Dan borrelen er minstens twee vragen op:

- 1 Wat zijn de andere voordelen?
- 2 Hoe snel is de methode?

Over vraag 1 maakt hij zich niet ongerust, u hebt immers zojuist geschreven "Deze methode heeft twee voordelen."

Vraag 2 wordt beantwoord op het moment dat hij bij uw lezer opkomt: Uw volgende zin is namelijk: "Tests van TNO hebben aangetoond dat er een snelheidswinst tot 30% ten opzichte van traditionele methoden mogelijk is."

Voorbeeld 1-3 Vragen oproepen.

Hoe u die "dialogoog" zo mooi voor elkaar gekregen hebt? Door vooraf een *doorvraagstructuur* te maken.

wat zijn de voordelen van methode X?

1 snel

hoe snel?

30% besparing

hoe weet ik dat?

TNO

2 goedkoop

hoe goedkoop?

10 % besparing

hoe heb ik dat berekend?

over afgelopen jaar

Voorbeeld 1-4 Doorvraagstructuur.

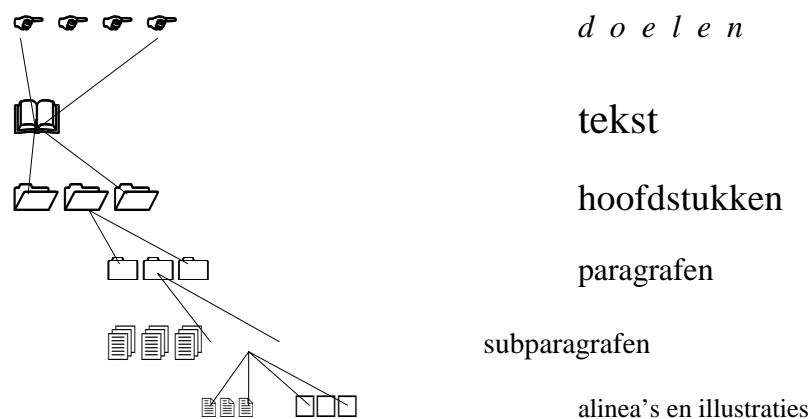
U zult in deze module zien dat u door ontleden van uw doelen met de *Doorvraagmethode* snel en eigenlijk vrij gemakkelijk een goede structuur opbouwt.

De Doorvraagmethode® in schema

We hebben de Doorvraagmethode in een stappenschema vertaald. Dit schema laat zien wat u doen moet om stap voor stap uit uw doelen- en lezerstabel een goede vragenstructuur voor uw tekst te maken. Het resultaat van de eerste productiestap, uw doelen- en lezerstabel voedt dit “Doorvraagschema”.

Doorvraagschema

Dit schema is beeldspraak voor “ontleed uw doelen in hoofdstukken, paragrafen, subparagrafen en alinea’s of illustraties van uw tekst”. Voelt u wel? De beeldspraak moet het u makkelijker maken de hiërarchische tekstopbouw te doorzien, en zal u helpen de informatie ter bestemde plaatse in uw tekst op te bergen.

- Met een tekst wilt u een aantal doelen bereiken:
- Het opengeslagen boekje verbeeldt de gehele *tekst*.
- Een tekst bestaat uit een aantal *hoofdstukken*
- Een hoofdstuk kan bestaan uit een aantal *paragrafen*
- Een paragraaf kan uit een aantal lagen *subparagrafen* bestaan
- Een paragraaf of een subparagraaf moet uit één of meer *alinea's* bestaan
- Een paragraaf en een subparagraaf kunnen *illustraties* bevatten

Figuur 1.1 Hiërarchisch opgebouwde tekst.

De stappen

U hebt in de eerste productiestap in een doelen- en lezerstabel bepaald wat uw lezer na lezing van uw tekst moet weten, doen en vinden.

Nu moet u de doelen zo decomponeren -oftewel ontleden- dat u ze met uw tekst kunt bereiken. Dat doet u door er de vragen aan te stellen die de ideale lezer zou moeten stellen.

Doelen	
1 Weten	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dat de afsluitdijk verhoogd moet worden ▪ dat de afsluitdijk nu net op Deltahoogte is ▪ dat de zeespiegel snel stijgt ▪ dat het land langzaam daalt ▪ dat overstromen van de dijk negatieve gevolgen heeft voor veiligheid, milieu en economie op en rond IJsselmeer en benedenloop IJssel. ▪ dat er twee manieren zijn om de dijk te verhogen, met behoud van functies ▪ dat er aanvullende maatregelen nodig zijn voor schut- en spuisluizen ▪ dat dijkverhoging de risico's aanvaardbaar maakt ▪ dat er grote reserveringen nodig zijn de komende 10 jaar, om voldoende budget te creëren
2 Doen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kiezen voor verhogen ▪ kiezen voor een methode van verhogen ▪ instemmen met reserveren budget ▪ instemmen met voorbereiden project V&W
3 Vinden	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dat veiligheid, milieu en economie gevaar lopen ▪ dat dijkverhoging de beste manier is, die gevaren af te wenden
Lezers	
1 Verwachtingen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dat V&W een zo groot mogelijk project voor zal stellen
2 Kennis	<ul style="list-style-type: none"> ▪ weten wat zeespiegelstijging en landdaling zijn ▪ weten wat de functies van de dijk zijn ▪ weten wat belangen van veiligheid, milieu en economie rond IJsselmeer zijn
3 Vaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kunnen risico's voor functies moeilijk inschatten ▪ kunnen technische oplossingen tot op zekere hoogte beoordelen ▪ kunnen budgetteren
4 Meningen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vinden dat V&W te snel voor te grote werken kiest ▪ vinden de risico's van stijging en daling wel meevallen ▪ vinden grote reserveringen onprettig

Voorbeeld 1-5 Doelen en lezer.

Begin liefst met de meest uitgebreide doelensoort: weetdoelen

In de meeste gevallen zal “weten” de grootste hoeveelheid handig te ontleden doelen opleveren. Bovendien zijn veel “doen- en vindendoelen “ afhankelijk van ondersteunende weetdoelen.

1 Weten	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dat de afsluitdijk verhoogd moet worden ▪ dat de afsluitdijk nu net op Deltahoogte is ▪ dat de zeespiegel snel stijgt ▪ dat het land langzaam daalt ▪ dat overstromen van de dijk negatieve gevolgen heeft voor veiligheid, milieu en economie op en rond IJsselmeer en benedenloop IJssel.
---------	---

- dat er twee manieren zijn om de dijk te verhogen, met behoud van functies
- dat er aanvullende maatregelen nodig zijn voor schut- en spuisluisen
- dat dijkverhoging de risico's aanvaardbaar maakt
- dat er grote reserveringen nodig zijn de komende 10 jaar, om voldoende budget te creëren

Voorbeeld 1-6 Weetdoelen.

Bevraag de doelen

Ontleed door vragen aan de doelen te stellen die de lezer zou moeten stellen. Of die de lezer waarschijnlijk zal stellen.

Wanneer uw doelen helder geformuleerd zijn, kunt u er eenvoudig vragen bij verzinnen. Dat de antwoorden wellicht minder eenvoudig zijn, doet hier niet ter zake. Ik vertrouw volledig op uw vakbekwaamheid en uw dossierkennis. Dankzij het doorvragen in de volgende stappen, ontleden we zelfs de meest ingewikkelde doelen tot leesklare brokken.

Per doel kunt u één of meer vragen stellen. Stel zo veel vragen als u nodig hebt om uw doel te bereiken.

Begin met het meest algemene weetdoel

Het meest algemene doel zal de beste basis voor uw structuur leggen. Uw lezer zal uw tekst liefst van algemeen naar bijzonder begrijpen.

dat de afsluitdijk verhoogd moet worden

Voorbeeld 1-7 Meest algemene weetdoel.

Probeer daar basisvragen aan te stellen

Een eigenwijze lezer zal in ieder geval varianten op de “basisvragen” kunnen stellen. Omdat iedere koddebeier en iedere leerling-journalist ze kan stellen. Dat maakt ze geschikt om uw tekst mee te structureren. Ze zijn zo duidelijk, dat ze bijkans transparant worden. Ze ontnemen uw lezer het zicht op de inhoud tekst niet.

wie?, wat?, welke?, waar?, wanneer?, hoe?, waarom, voordelen?, nadelen?, onderdelen?, kosten?, baten?, doel?, middel?, oorzaak?, gevolg?, probleem?, oplossing? ervoor?, erna?, theorie?, praktijk?, geschiedenis?, et cetera.

Voorbeeld 1-8 Basisvragen.

Probeer alle mogelijke varianten op de basisvragen te stellen. De onmogelijke kunt u er later alsnog tussenuit halen.

- 1   *wat?*
- 2   *waarom?*
- 3   *hoe?*

Voorbeeld 1-9 Drie basisvragen aan het weetdoel.

De antwoorden leveren hoofdstukken op

De vragen aan de doelen leveren antwoorden op. Per vraag kunt u meer antwoorden krijgen. Elk antwoord krijgt zijn eigen hoofdstuk.

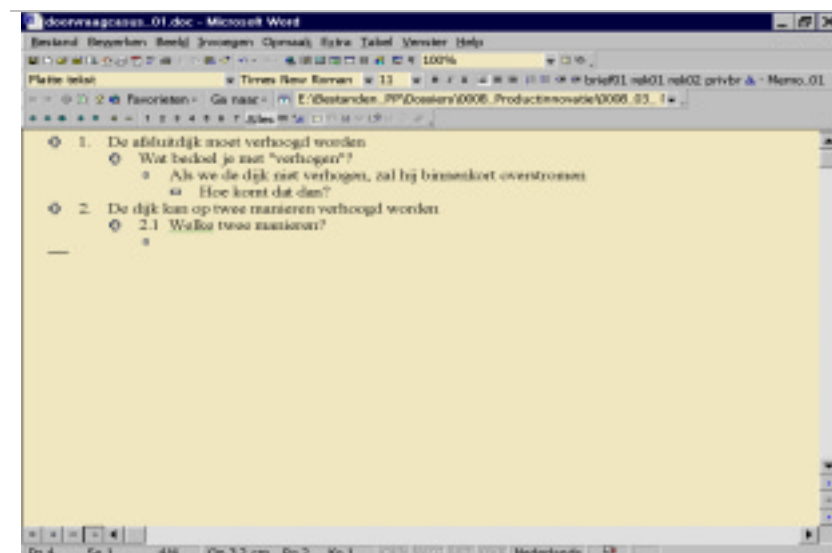
- 1 De afsluitdijk moet verhoogd worden
- 1 Als we de dijk niet verhogen, zal hij binnenkort overstromen
- 2 De dijk kan op twee manieren verhoogd worden

Voorbeeld 1-10 Antwoorden leveren hoofdstukken op.

Zet alle antwoorden in een aparte kolom. Dat kan natuurlijk op een echt A4-tje, maar het kan ook een pagina of een tabel in een document van een tekstverwerker, of een “slide” van een presentatieprogramma of een outliner zijn.

Gebruik bij voorkeur de “outline-functie” of “overzichtsweergave” van uw tekstverwerker. Dan houdt u het beste overzicht over de structuur.

Zie de paragraaf “*Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.*” op pagina *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*

Voorbeeld 1-11 Hoofdstukken in de overzichtsweergave van Word.

Vraag door op de hoofdstukken

Vaak roept een antwoord op een vraag nieuwe vragen op. Probeer alle vragen te bedenken die een eigenwijze lezer zou kunnen stellen. Houd wel uw doel en uw lezer in de gaten. U zult niet alle mogelijke vragen in uw tekst willen beantwoorden. U kunt er zelfs bewust een paar achter de hand houden, om reacties uit te lokken.

- 1 De afsluitdijk moet verhoogd worden
  - 1.1 *Wat bedoel je met "verhogen"?*
- 2 Als we de dijk niet verhogen, zal hij binnenkort overstromen
  - 2.1 *Hoe komt dat dan?*
- 3 De dijk kan op twee manieren verhoogd worden
  - 3.1 *Welke twee manieren?*

Voorbeeld 1-12 Vragen aan de hoofdstukken.

Veel weetdoelen gaan als vanzelf mee

Bij het doorvragen op de belangrijkste weetdoelen komen als vanzelf ook ander weetdoelen aan bod. Controleer wel of u al uw doelen bereikt hebt.

Elk antwoord levert een paragraaf op

Maak van elk antwoord een aparte paragraaf.

- 1 De afsluitdijk moet verhoogd worden
  - 1.1 De top van de dijk zal minstens twee meter hoger moeten
- 2 Als we de dijk niet verhogen, zal hij binnenkort overstromen
  - 2.1 De zeespiegel stijgt,
  - 2.2 Het land klinkt in
- 3 De dijk kan op twee manieren verhoogd worden
  - 3.1 Er kan een damwand op de top
  - 3.2 De hele dijk kan verhoogd

Voorbeeld 1-13 Antwoorden in paragrafen.

Staan uw vragen in een matrix?

Vaak staan uw vragen in een matrix. Kies dan de structuur die uw lezer het best zal herkennen.

- Is die wagen zuinig?
In de stad
Op de snelweg?
- Is die wagen snel?
In de stad
Op de snelweg?
- Is die wagen veilig?
In de stad
Op de snelweg?
- OF
- Is hij in de stad:
zuinig?
veilig?
snel?
- Is hij op de snelweg:
zuinig?
veilig?
snel?

Voorbeeld 1-14 Vragen in een matrix.